

Kraaien de hanen nog in 2020?

Op zaterdag 8 maart 2008 kwamen met name heel veel pluimveeliefhebbers naar de Diergeneeskundige faculteit in Utrecht. Toen werd daar door de NHDB, een van de voorlopers van KLN, een symposium georganiseerd.

Tekst: Franc Beekmans

Foto's: Wilma Taks

Onder de naam 'Kraaien de hanen nog in 2020?' verzorgden een aantal deskundige en veelal professionele sprekers een presentatie

Al deze presentaties waren gericht op het toekomstperspectief van de hobbymatige dierhouderij. Nu in 2020 is het moment daar voor een terugblik. De vraag is nu of de NHDB zich toen terecht zorgen maakte over de toekomst.

De politiek had in 2008 belangstelling voor de kleindierenliefhebberij, zodoende was ook het CDA-kamerlid Henk Jan Ormel aanwezig bij het symposium.

Mevrouw J.M.G. Schreijer-Pierik, die toen voorzitter van de vaste Kamercommissie voor landbouw was, verrichtte de opening

Zij is inmiddels lid van het Europees Parlement. In die rol is zij vaak als lid van de EVP-fractie bezig met de belangen van de landbouw en veehouderij. Nog steeds is zij betrokken bij de hobbymatige dierenhouderij. Zij kon sinds 2008 niet voorkomen dat er vanuit Europa allerlei Europese regels zijn gekomen voor de hobbymatige dierenhouderij. Zo bleef de importbeperking voor in het wild gevangen vogels die bestemd waren voor de hobbymatige vogelhouderij, in stand. Ook werden de Europese regels in het belang van dierenwelzijn die ook voor hobbymatig gehouden dieren gelden, strenger. Vorig jaar werden in Europa de regels voor de registratie en identificatie voor gehouden dieren

De zaal was in 2008 goed gevuld door veelal kalende aanwezigen of met grijs haar; velen van hen zijn nog steeds actief in de kleindierenliefhebberij en door de beperkte aanwas van nieuwe leden is de gemiddelde leeftijd binnen de georganiseerde liefhebberij gestegen.

De NHDB-voorzitter van toen Franc Beekmans bedankte CDA-politicus Annie Schreijer voor haar openingswoord namens de dragende krachten van het symposium Mieke Hermans en Ad Taks.

aangescherpt. Sinds 2008 zijn er veel Europese regels bijgekomen die vaak meteen van toepassing zijn op de hobbymatige dierhouderij. Als dit niet het geval is, is de overheid verplicht de Nederlandse wetgeving daarop aan te passen. Bij de opening werd in 2008 ook een korte beschouwing over de verwachte ontwikkelingen binnen de kleindierenorganisaties gegeven. Een dalend ledental voor alle liefhebberij-organisaties en een daling van het aantal vrijwilligers die zich daarvoor zouden willen inzetten, werden voorspeld. Verstedelijking, vergrijzing en de toename van beperkende regels werden daarvoor als eerste oorzaak aangewezen. Een tweede oorzaak voor deze krimp zou de interne gerichtheid op de eigen leden en eigen organisatie zijn. In 2008 waren er minstens 110.000 pluimveeliefhebbers die van geen enkele liefhebberij-organisatie lid waren. Om de georganiseerde liefhebberij toekomst te geven, zouden juist die niet aangesloten liefhebbers benaderd moeten worden. Nu in 2020 moet worden vastgesteld dat dit laatste nauwelijks heeft plaatsgevonden. De voorspelde daling van het ledental is een feit. Ook steeds meer welwillende vrijwilligers voelen zich miskend en nemen afscheid.

Welzijn van kleindieren en hobbyfokkers in de toekomst

Op die zaterdag in 2008 gingen drs. Jeroen van Rooijen, pluimvee gedragsbioloog uit Wageningen en Herman Garretsen, directeur van Garvo uit Drempt, dieper in op het onderwerp 'welzijn van pluimvee, betekent dat welzijn van mensen in de toekomst?' Van Rooijen sloot zijn

uiteenzetting af met de stelling dat de kleindierenorganisaties de belangen van alle kleindierliefhebbers, dus ook van liefhebbers die dieren voor het plezier aan huis houden en niet voor tentoonstellingsdoeleinden, veel nadrukkelijker moeten gaan behartigen. Daardoor zou volgens hem een soort van kweekvijver voor toekomstige fokkers ontstaan. Die toekomstige dierenhouders zijn niet alleen fokkers van

Herman Garretsen was degene die in 2008 stelde dat dierenwelzijn in de kleindierliefhebberij zowel voor dieren als voor liefhebbers in de toekomst een veel grotere rol zou gaan vervullen waar liefhebbers niet meer omheen zouden kunnen.

De Wageningse pluimvee-etholoog drs. Jeroen van Rooijen hield niet alleen een vurig pleidooi voor de kleindierhouderij, maar ook voor een veel actievere promotie om ook niet-tentoonstellingsliefhebbers aan de kleindierenorganisaties te binden.

tentoonstellingsdieren, maar vooral liefhebbers van rasdieren. Die laatste groep zou voortdurend een afzetgebied voor raspluimvee en andere kleindieren in stand houden. Om die reden moesten deze mensen bereikt worden. Een veel frequentere, intensievere en wellicht agressievere presentatie in de media zou volgens Van Rooijen noodzakelijk zijn. Daarbij moeten de communicatiekanalen van die liefhebbers worden opgezocht en gebruikt, en juist niet de intern gerichte communicatiekanalen. Die worden door hen niet gelezen. Deze visie van Jeroen van Rooijen is nog steeds actueel en waardevol. Helaas is door geen enkele liefhebberij-organisatie hieraan echt opvolging gegeven. Dat is sinds 2008 een gemiste kans.

Vervolgens stelde Herman Garritsen dat Garvo als doel heeft een bijdrage te leveren aan een wereld waarin mensen en dieren alle ruimte hebben om van het leven te genieten. Dat is samenleven, dierenwelzijn en dat is goed voor mens en dier. Hoewel veel aanwezigen hem toentertijd niet direct begrepen, moet nu onderkend worden dat zijn visie van toen in het actuele denken over dierenwelzijn en over de relatie van mensen ten opzichte van dieren, steeds vaker wordt gevolgd.

De dreiging van dierziekten en de hobbymatige houderij

Vervolgens kwam prof. dr. Arjan Stegeman, hoogleraar gezondheidszorg landbouwhuisdieren van de Veterinaire faculteit aan het woord. Tegenwoordig is hij ook de voorzitter van de Deskundigengroep Dierziekten en vicevoorzitter

van het Outbreak Management Team corona. Op het symposium behandelde hij het onderwerp: 'Zijn besmettelijke pluimveeziekten een bedreiging voor de toekomst?' Hij voorspelde dat er in 2020 nog volop vogelgriep en andere dierziekten op de wereld aanwezig zouden zijn. De met vogelpest besmette zwanen, die onlangs gevonden zijn, tonen aan dat hij toen gelijk had. Hij verwachtte dat in 2020 het bedrijfspluimvee goed afgescheiden van de omgeving gehouden zou worden en misschien ingeënt zou zijn tegen vogelgriep. Deze verwachting en de vaccinatie zijn niet uitgekomen. Eind september van dit jaar maakte de minister van LNV bekend dat zij overweegt ter bestrijding van zoönosen, zoals corona, dierenbeurzen en -markten te gaan verbieden. Hoe lang kraaien de hanen nog na 2020 op tentoonstellingen?

Vervolgens zei dierenarts Joep Bolwerk te verwachten dat de hanen in 2020 nog wel zullen kraaien. Hij stelde dat liefhebbers immers ook in 2020 hun verantwoordelijkheid zullen nemen door hygiënemaatregelen te treffen en de dieren in noodgevallen op te hokken en te enten.

De hobbymatige kleindierenliefhebber en welzijn van mensen

Prof. dr. Frans van Knapen, hoogleraar levensmiddelenhygiëne en veterinaire volksgezondheid aan de Universiteit van Utrecht gaf in een levendige uiteenzetting zijn toekomstvisie over de kleindierenliefhebberij. Volgens hem blijven er kippen met een vrije uitloop, maar alleen in de traditionele dierhouderij. Er komt een onderscheid tussen de pluimveehouderij in kleinschalige traditionele en geïndustrialiseerde bedrijven. De hobbymatig gehouden kippen zullen buiten in de tuin mogen blijven lopen. Echter de producten daarvan mogen ook in 2020 niet in de voedselketen als kwaliteitsproducten terecht komen vanwege voedselveiligheid.

Prof. dr. Frans van Knapen wees op de risico's die hobbymatig gehouden pluimvee voor de veterinaire volksgezondheid teweeg brengt, gelet op de toenemende risico's van zoönosen. Ook zijn collega professor Arjan Stegeman gaf aandacht aan deze risico's en hoe daarmee omgegaan zou moeten worden.

Vervolgens kwam prof. mr. dr. Gerard Snijders, hoogleraar agrarisch recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen, aan het woord. Snijders ging vooral in op de vragen of de overheid de vrijheid om pluimvee houden kan beperken en of de burens zich kunnen verzetten tegen het houden van pluimvee. Zijn conclusie was dat de overheid eisen kan stellen aan het houden van hanen vanwege geluids-overlast, maar daaraan zijn grenzen. Iedere burger heeft volgens hem een zekere vrijheid om te bepalen wat hij in en rond zijn woning doet. In 2020 zijn er steeds meer gemeentes waarin de kleindierhouderij vanwege overlast aan regels is gebonden. Ook in het Activiteitenbesluit bij de Wet Milieubeheer zijn inmiddels beperkingen opgenomen.

Kleindieren als levend cultureel erfgoed behouden voor de toekomst

Ir. Sipke Joost Hiemstra, Centrum Genetische Bronnen Nederland (CGN) van de Wageningen Universiteit ging in zijn presentatie in 2008 in op het belang van het behoud van kleine huisdierenrassen. Zij vormen een waardevolle genetische bron. Hij bracht hierbij het invriezen van spermacellen en ander genetisch materiaal in beeld. Dit genetisch materiaal ontwikkelt verder in de toekomst, volgens Hiemstra. Dat bleek ook uit een SZH-enquête. Kippenliefhebbers zouden daarbij veel meer dan andere kleindierenfokkers zelf de verantwoordelijkheid nemen voor het samenstellen van de fokgroepen.

Afsluitend besteedde Ad Taks, bestuurslid NHDB, aandacht aan het behoud van pluimvee voor de toekomst. Met zijn presentatie, waarin de terugkeer van het Chaamse hoen in de hobbyfokkerij centraal stond, vroeg hij ook de

De poster en flyers voor het symposium waren professioneel ontwikkeld door Ad Taks. Het symposium en de kleindierenliefhebberij kregen daardoor aandacht in de nationale pers en media. Ad gaf zelf tijdens het symposium uitleg over zijn benadering 'Boeien, binden en behouden.'

Advocaat, professor agrarisch recht en voorzitter van de vereniging voor agrarisch recht mr. dr. Gerard Snijders voorspelde de toenemende regelzucht vanuit de overheid waarmee de hobbymatige dierhouderij te maken zou gaan krijgen, maar ook daarvoor gelden grenzen.

aandacht voor de relatie mens en dier. Volgens Ad moest je heel veel en voortdurend promotie maken om duidelijk te maken welk belang een ras als cultureel erfgoed heeft. Bij die promotie moest volgens Ad het plezier van het dieren houden voor iedereen wel voorop staan. Hij stelde daarbij centraal dat het in de liefhebberij gaat om boeien, binden en behouden van liefhebbers. Volgens Ad werd daaraan vaak geen opvolging gegeven waardoor veel liefhebbers de georganiseerde liefhebberij weer de rug toekeren. In 2020 kan worden vastgesteld dat enkele lokale verenigingen het wel voor elkaar krijgen op liefhebbers te boeien, te binden en te behouden. Echter veel plaatselijke verenigingen is dat niet gelukt en die zijn gestopt of op sterven na dood. Een groter aantal speciaalclubs waren hierin meer succesvol.

Na 2020 een plaats voor de andere liefhebber en passende wet- en regelgeving

De terugblik in 2020 naar het symposium 'Kraaien de hanen nog in 2020?' dat in maart 2008 gehouden werd, blijkt waardevol. De sprekers die door de NHDB hiervoor werden uitgenodigd, waren deskundig. Bijna al hun verwachtingen zijn uitgekomen, maar de georganiseerde liefhebberij in de volle breedte heeft daarmee te weinig gedaan. Het verloop van liefhebbers en het verder dalende ledenaantal tonen dit aan. Daarbij is de daling van het aantal vrijwilligers zorgwekkend. Dit speelt namelijk bij allerlei soorten verenigingen en stichtingen. Alle organisaties en verenigingen moeten dan ook zuinig zijn op hun vrijwilligers. Om de verdere krimp in de liefhebberij tegen te gaan, lijkt het te gaan om twee zaken. Ten eerste moet het draagvlak voor de kleindierenliefhebberij veel breder worden door daarbij ook andere dierenliefhebbers te betrekken. Ten tweede zal bij voortdurend op een deskundige en professionele basis met de overheden contact moeten worden onderhouden zodat in de toekomst de wet- en regelgeving de kleindierenliefhebberij niet verder belemmeren. ●